

קטו:

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

עין משפט
נר מצוה

מסורת הש"ס

6) לפי דף לו, (ב) וספי
פ"י ה"כ"ג, (ג) דף קט"א,
(ד) דף קט"א, (ה) ס"ג,
(ו) ס"ה: ששאל.

תורה אור השלם

1. לא האכל עליו חמץ
שבתת ימים האכל עליו
מצות לחם עני כי
ברפון יצאת מארץ
מצרים למען חזר את
יום צאתך מארץ מצרים
כל ימי חייך.

מוסף רש"י

לחם שעונין עליו
דברים שנמסר עליו את
ההלל ואומרם עליו הגדה
(לש"י דף 1).

לכך נמרו נוגע כ"י ידיו וקאמר הסינו מניאין להם מים אע"פ שכל
אחד כדור נטל ידו אחת חוזר ונוטל ז' ידיו אע"פ דלמרינן (ידים פ"ב מ"א)
נעל ידו אחת משטיפה אחת עהורה כרץ לטול שמהין ולפי שנטילה
ראשונה לא היטה לשם קדושה לכך סבר המקשה דכרך נטילה ליכא
למיגור שמה יגע ולפי זה נראה דלין
לכך על אותה נטילה כיון דליכא
הכל מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך
(חולין דף ק"ו) וכ"ש אגן שאין אנו
מזהרין מלמלמאות עצמנו ומלאכול
אוכלין טמאין ואין אנו זריכין לאחזה
נטילה והמבצר הרי זה מבצר כרסה
לנטלה וכל סדרים כמיב שרין על
הנטילה לכך ואין נראה כדפרישיה:
קפא. פ"י ר"ח מולעת כדמיה
התולעת שבעיקרי ימים
ושבעיקרי גנים והקפא שזירק
והיכושין שזין ומזקן הרי אלו מותרים
וא"ת מיקשי מינה לשמאל דלמר
והיכושין שזין ומזקן הרי אלו מותרים
בכוף אלו טריפות (חולין דף ק"ט) קשות
שהתלע צבייה אסור משום שרץ
השרץ על הארץ ומיהו שמאל סבר
לכרך כרימא דמימיה התם ומיהו
ק"ק דמי' אמאי לא מיימי הך כרימא
התם ועוד שמאל הוי אכיל מרור
בפסח ופי תימא דנדקדק לכו שלא יהא
שם קפא א"כ אמאי כרין מרוסת
כיון דליכא קפא ושמה ברוב ירקות
אין כהם קפא וקמין שמאל ארובא
ונשום סנה דקפא חיישין למיעוטא
וארין מרוסת: **צריך** שיטוי' בטיבול
שני. לא דוקא נקט צניבול עני דהא
עבד ליה צמר המוילא דבעי נטילה
ידים אלא אגב טיבול ראשון נקט
טיבול שני והעטילה נמי גס לזורך
טיבול נאה: **אסוחי** טסה דעתיה
ונגע. מימה מה לרין להא טעמא
חיפוק ליה דנטילה ראשונה לא היטה
לשם קדושה אלא שלא יעמא את
המשקין וי"ל דס"ד דכיון שנטל יועיל
אפילו לנהמא דחולין לא בעי כונה
לכך לרין להא טעמא: **ידי** מצה
יצא ידי טרור **א** יצא. וא"ת כיון
שאין צמור זה מנהו מדרכן ליבטיל
מרור להא מצה דבהדיה וי"ל דלא
שרין ציטול אלא כשנועמן יחד דהו
מבטל טעם אחד את חצירו אבל
כשהם שלמים אפילו יהיה יותר
מחצירו לא מנטל ליה: **מצה** אפי' כ"א
אחד ואחד טרור כו'. נראה דטעמא כד
שיטעוס חיפך לברכה מיד כיון שזאת הברכה היא
לשם חובה אבל בשאר ימות השנה דלין הברכה חובה אין לרין
לנטעוס חיפך לברכה מיד: **למה** עוקרין את השלחן. דוקא שלהן
שהן קטנים אבל שלנו שהן גדולים איכא טורח גדול בעקירתו והגו
לסקל הקערה לנד אחד דליהו כעקרת שלהן ומה שנוהגין לסקל
שני תנשלין בשעת הגבהה כדי שלא יהא נראה כמקדיש קדשים
בתוך וכן יסד ה"ר יוסף בשרו מושך מהקערה שני תנשלין ומגביה
קערה ולימא הא לחמא עניא כו' ולא יתכן דהא דלמר בשר אינו
לרין להגביה היינו בשעה שאומר פסח זה דלא ודאי נראה ככאכל
קדשים: **בדי** שיביר התינוק וישא. כלומר ומתוך כך יבא לישאל
בשאר דברים אבל במה ששאל למה אנו עוקרין השלחן לא יפטר
ממה שמתנה והיהא דלביי לא פ"י הגמ' אלא תתלת שאלות:

רשב"ם

לרין לשקועיה בחרוסת משום קפא. ארס שחורת יש בו ארס כדכך
הנללים והלכך לרין נע"י לטיבול ראשון
דלמקמן שהרי נוגע במשקין כשמשקע
את החורת בחרוסת. ור"ח פירש קפא
מולעת דמילא בתרומות (ה) המולעים
שבעיקרי אילנות ואת הקפא שזירק
יכושין שחומן ושזין מותרין סניגס
כדמסנת אסורין דכין דפריש ממקום
רבימיה הרי ליה ככך השורץ על
הארץ כדלמר בשילהי אלו טריפות
(חולין דף ק"ט) ועיקר: **הא לא נגע.** ידו
במשקה: **אגב** חוליי. שנתמין בו
תפוחין כדמוכח לקמין וזכר לתפוח:
לטיבול ראשון. של שאר ירקין: **לטיבול**
שני. חזרת: **הא כעלמא איסמר.**
בשאר טיבולין כששאר ימות השנה
שאינן קבוע ושנוטל ידיו לראשון לא
היה יודע שסוף שני לבוא והסמי
דעמו: **דאי ס"ד הכא.** גבי מרור
איממר אמאי הא משא ליה ידיה חדא
וזמנא צניבול ראשון: **אסחיה** **לדעסיה.**
ונגע בשום דבר טיפוף: **בלע** **מלה.**
ולא לעסא ילא שהרי קיים בערב
תאכלו מצות (שמות י"ג) שהרי אכילה
היא לו ומיהו לכתחלה טעם מלה

צניבול: **בלע** **מרור** לא ילא. דבעינן טעם מרור וליכא דמשום הכי
קפיד רחמנא למרר את פיו של אוכל זכר לומררו את חיייה (שם א)
כך מלמתי כבוד ככל הספרים וכו'. ר"ח. ורבינו פ"י בלע מרור ילא
א"א שלא יהא בו טעם מרור בלע מצה ומרור יחד ולא אכל עדיין
לא מזה ולא מזה ידי מלה ילא ידי מרור לא ילא הואיל ולא לעסו
ואכל מצה עמו אין לו שום טעם. ולפי הכבוד כספרים לרין לפרש
בלע מצה ומרור ידי מלה מיהו ילא דלא תימא אף ידי מלה לא ילא
דאיכא רחמי לרעוהא שלא טעם טעם מלה וגם לא נגע בגרונן שהמרור
חוצץ ביניהם: **כרכן.** שניה יחד כביד הגדל סביב הדקל לא ילא שהרי
לא היה ממש צפוי לא זה ולא זה וכורך אכן לחמת דמי: **מלה לפני כל**
אחד **ואחד.** מנהג שלהן היה להסב על המטות והיה שלהן לפני כל אחד
ואחד הלכך לרין מצה ומרור לפני כל אחד ואחד על שולחנו. אבל לדין
אין לרין כי אם לפני מי שעושה הסדר והוא יחלק לכל אחד מצה ומרור:
ואין עוקר אפ השלחן. שמצוה היא לעקור את השלחן כדלקמן כי היכי
דליהו היכרא לתנוקות. וה"מ לדידהו דהוי להו שלחן קטן לפני מי שאומר הגדה לבדו וכן לכל אחד אבל אנו מסלקין את הקערה שבה מצה
ומרור ושני תנשלין לסוף השלחן ודי לנו בכך. ויש שנוהגין להגביה את הקערה על הכף ומוליאין הבשר מן הקערה ולאו מלתא היא דהא
דלמר לקמן (ג) בשר אין לרין להגביה ה"מ בשעה שאומר הגדה פסח שהיו אנומימין כו' וכיון דלא מצי למימר פסח זה אם היה מגביה לתנשיל
שהיה נראה כמקדיש חמתו מחיים אבל כשגביה הקערה כדי שיכיר מיעוק וישאל הישך נראה כמקדיש קדשים לבייך אין לרין
להואיל ממנה התנשיל וגם הגבהתה חס ואין כאן היכר למיעוק אבל עוקרין הקערה לגמרי ויניחה בקרן וזית כאילו כבר אכלו כדי שיכיר
המיעוק וישאל דמי לעקירת שלחן: **עפרתן** **מלומר** **מה** **נשפסה.** דמיה לקמין חסכ בני שואלו וחס לאו שואל הוא לעמנו מה נשתנה ויכין
ששאלו לנו מה נשתנה אין אנו זריכין לומר מה נשתנה אלא להשיב על דבריו (של בני) לפי שנשמעבדנו כמנרים אנו עושין כל הדברים הללו:
אף

צריך לשקועיה בחרוסת משום קפא דאי ס"ד
לא צריך לשקועיה נטילת ידיים למה לי הא
לא נגע ודילמא לעולם אימא לך לא צריך
לשקועיה וקפא מריחא מיית אלא למה לי
נטילת ידיים דילמא משקעו ליה ואמר רב פפא
לא נישויה איניש מרור בחרוסת דילמא אגב
חלייה דתבלין מבטיל ליה למרוריה ובעינן
טעם מרור וליכא אדבריה רב חסדא לרבנא
עוקבא ודרש ינטל ידיו בטיבול ראשון נוטל
ידיו בטיבול שני אמרוה רבנן קמיה דרב
פפא הא בעלמא איממר דאי סלקא דעתך
הכא איממר למה לי נטילת ידיים תרי זימני
הא משא ליה ידיה חדא זימנא אמר להו רב
פפא אדרבה הכא איממר דאי ס"ד בעלמא
איממר למה לי תרי טיבולי אלא מאי הכא
איממר נטילת ידיים תרי זימני למה לי הא
משא ליה ידיה חדא זימנא אמרי כיון דבעי
למימר אגדתא והלילא דילמא אסוחי אסחיה
לדעתיה ונגע אמר רבא יבלע מצה יצא בלע
מרור לא יצא בלע מצה ומרור ידי מצה יצא
ידי מרור לא יצא כרכן כסביב ובלען אף ידי
מצה נמי לא יצא אמר רב שימי בר אשי
מצה לפני כל אחד ואחד מרור לפני כל אחד
ואחד וחורוסת לפני כל אחד ואחד ואין עוקרין
את השלחן אלא לפני מי שאומר הגדה רב
הונא אומר כולוהו נמי לפני מי שאומר הגדה
יהלכתא כרב הונא למה עוקרין את השולחן
אמרי דבי ר' ינאי כדי שיכירו תינוקות
וישאלו אביי הוה יתיב קמיה דרבה הוא
דקא מרדלי תבא מקמיה אמר להו עדיין לא
קא אכלינן אתו קא מעקרי תבא מיקמן
אמר ליה רבה ופטרתי מלומר מה נשתנה:
אמר **שמואל** **ילחם** **עוני** (כתוב) **ילחם**
שעונין עליו דברים נתיא נמי ליה לחם עוני
לחם שעונין עליו דברים ארבי דבר אחד
לחם עוני עני כתיב מה עני שדרכו בפרוסה
אף

צניבול: **בלע** **מרור** לא ילא. דבעינן טעם מרור וליכא דמשום הכי
קפיד רחמנא למרר את פיו של אוכל זכר לומררו את חיייה (שם א)
כך מלמתי כבוד ככל הספרים וכו'. ר"ח. ורבינו פ"י בלע מרור ילא
א"א שלא יהא בו טעם מרור בלע מצה ומרור יחד ולא אכל עדיין
לא מזה ולא מזה ידי מלה ילא ידי מרור לא ילא הואיל ולא לעסו
ואכל מצה עמו אין לו שום טעם. ולפי הכבוד כספרים לרין לפרש
בלע מצה ומרור ידי מלה מיהו ילא דלא תימא אף ידי מלה לא ילא
דאיכא רחמי לרעוהא שלא טעם טעם מלה וגם לא נגע בגרונן שהמרור
חוצץ ביניהם: **כרכן.** שניה יחד כביד הגדל סביב הדקל לא ילא שהרי
לא היה ממש צפוי לא זה ולא זה וכורך אכן לחמת דמי: **מלה לפני כל**
אחד **ואחד.** מנהג שלהן היה להסב על המטות והיה שלהן לפני כל אחד
ואחד הלכך לרין מצה ומרור לפני כל אחד ואחד על שולחנו. אבל לדין
אין לרין כי אם לפני מי שעושה הסדר והוא יחלק לכל אחד מצה ומרור:
ואין עוקר אפ השלחן. שמצוה היא לעקור את השלחן כדלקמן כי היכי
דליהו היכרא לתנוקות. וה"מ לדידהו דהוי להו שלחן קטן לפני מי שאומר הגדה לבדו וכן לכל אחד אבל אנו מסלקין את הקערה שבה מצה
ומרור ושני תנשלין לסוף השלחן ודי לנו בכך. ויש שנוהגין להגביה את הקערה על הכף ומוליאין הבשר מן הקערה ולאו מלתא היא דהא
דלמר לקמן (ג) בשר אין לרין להגביה ה"מ בשעה שאומר הגדה פסח שהיו אנומימין כו' וכיון דלא מצי למימר פסח זה אם היה מגביה לתנשיל
שהיה נראה כמקדיש חמתו מחיים אבל כשגביה הקערה כדי שיכיר מיעוק וישאל הישך נראה כמקדיש קדשים לבייך אין לרין
להואיל ממנה התנשיל וגם הגבהתה חס ואין כאן היכר למיעוק אבל עוקרין הקערה לגמרי ויניחה בקרן וזית כאילו כבר אכלו כדי שיכיר
המיעוק וישאל דמי לעקירת שלחן: **עפרתן** **מלומר** **מה** **נשפסה.** דמיה לקמין חסכ בני שואלו וחס לאו שואל הוא לעמנו מה נשתנה ויכין
ששאלו לנו מה נשתנה אין אנו זריכין לומר מה נשתנה אלא להשיב על דבריו (של בני) לפי שנשמעבדנו כמנרים אנו עושין כל הדברים הללו:
אף

אכל צמור נוגע כ"י ידיו וקאמר הסינו מניאין להם מים אע"פ שכל
אחד כדור נטל ידו אחת חוזר ונוטל ז' ידיו אע"פ דלמרינן (ידים פ"ב מ"א)
נעל ידו אחת משטיפה אחת עהורה כרץ לטול שמהין ולפי שנטילה
ראשונה לא היטה לשם קדושה לכך סבר המקשה דכרך נטילה ליכא
למיגור שמה יגע ולפי זה נראה דלין
לכך על אותה נטילה כיון דליכא
הכל מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך
(חולין דף ק"ו) וכ"ש אגן שאין אנו
מזהרין מלמלמאות עצמנו ומלאכול
אוכלין טמאין ואין אנו זריכין לאחזה
נטילה והמבצר הרי זה מבצר כרסה
לנטלה וכל סדרים כמיב שרין על
הנטילה לכך ואין נראה כדפרישיה:
קפא. פ"י ר"ח מולעת כדמיה
התולעת שבעיקרי ימים
ושבעיקרי גנים והקפא שזירק
והיכושין שזין ומזקן הרי אלו מותרים
וא"ת מיקשי מינה לשמאל דלמר
והיכושין שזין ומזקן הרי אלו מותרים
בכוף אלו טריפות (חולין דף ק"ט) קשות
שהתלע צבייה אסור משום שרץ
השרץ על הארץ ומיהו שמאל סבר
לכרך כרימא דמימיה התם ומיהו
ק"ק דמי' אמאי לא מיימי הך כרימא
התם ועוד שמאל הוי אכיל מרור
בפסח ופי תימא דנדקדק לכו שלא יהא
שם קפא א"כ אמאי כרין מרוסת
כיון דליכא קפא ושמה ברוב ירקות
אין כהם קפא וקמין שמאל ארובא
ונשום סנה דקפא חיישין למיעוטא
וארין מרוסת: **צריך** שיטוי' בטיבול
שני. לא דוקא נקט צניבול עני דהא
עבד ליה צמר המוילא דבעי נטילה
ידים אלא אגב טיבול ראשון נקט
טיבול שני והעטילה נמי גס לזורך
טיבול נאה: **אסוחי** טסה דעתיה
ונגע. מימה מה לרין להא טעמא
חיפוק ליה דנטילה ראשונה לא היטה
לשם קדושה אלא שלא יעמא את
המשקין וי"ל דס"ד דכיון שנטל יועיל
אפילו לנהמא דחולין לא בעי כונה
לכך לרין להא טעמא: **ידי** מצה
יצא ידי טרור **א** יצא. וא"ת כיון
שאין צמור זה מנהו מדרכן ליבטיל
מרור להא מצה דבהדיה וי"ל דלא
שרין ציטול אלא כשנועמן יחד דהו
מבטל טעם אחד את חצירו אבל
כשהם שלמים אפילו יהיה יותר
מחצירו לא מנטל ליה: **מצה** אפי' כ"א
אחד ואחד טרור כו'. נראה דטעמא כד
שיטעוס חיפך לברכה מיד כיון שזאת הברכה היא
לשם חובה אבל בשאר ימות השנה דלין הברכה חובה אין לרין
לנטעוס חיפך לברכה מיד: **למה** עוקרין את השלחן. דוקא שלהן
שהן קטנים אבל שלנו שהן גדולים איכא טורח גדול בעקירתו והגו
לסקל הקערה לנד אחד דליהו כעקרת שלהן ומה שנוהגין לסקל
שני תנשלין בשעת הגבהה כדי שלא יהא נראה כמקדיש קדשים
בתוך וכן יסד ה"ר יוסף בשרו מושך מהקערה שני תנשלין ומגביה
קערה ולימא הא לחמא עניא כו' ולא יתכן דהא דלמר בשר אינו
לרין להגביה היינו בשעה שאומר פסח זה דלא ודאי נראה ככאכל
קדשים: **בדי** שיביר התינוק וישא. כלומר ומתוך כך יבא לישאל
בשאר דברים אבל במה ששאל למה אנו עוקרין השלחן לא יפטר
ממה שמתנה והיהא דלביי לא פ"י הגמ' אלא תתלת שאלות:

אכל צמור נוגע כ"י ידיו וקאמר הסינו מניאין להם מים אע"פ שכל
אחד כדור נטל ידו אחת חוזר ונוטל ז' ידיו אע"פ דלמרינן (ידים פ"ב מ"א)
נעל ידו אחת משטיפה אחת עהורה כרץ לטול שמהין ולפי שנטילה
ראשונה לא היטה לשם קדושה לכך סבר המקשה דכרך נטילה ליכא
למיגור שמה יגע ולפי זה נראה דלין
לכך על אותה נטילה כיון דליכא
הכל מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך
(חולין דף ק"ו) וכ"ש אגן שאין אנו
מזהרין מלמלמאות עצמנו ומלאכול
אוכלין טמאין ואין אנו זריכין לאחזה
נטילה והמבצר הרי זה מבצר כרסה
לנטלה וכל סדרים כמיב שרין על
הנטילה לכך ואין נראה כדפרישיה:
קפא. פ"י ר"ח מולעת כדמיה
התולעת שבעיקרי ימים
ושבעיקרי גנים והקפא שזירק
והיכושין שזין ומזקן הרי אלו מותרים
וא"ת מיקשי מינה לשמאל דלמר
והיכושין שזין ומזקן הרי אלו מותרים
בכוף אלו טריפות (חולין דף ק"ט) קשות
שהתלע צבייה אסור משום שרץ
השרץ על הארץ ומיהו שמאל סבר
לכרך כרימא דמימיה התם ומיהו
ק"ק דמי' אמאי לא מיימי הך כרימא
התם ועוד שמאל הוי אכיל מרור
בפסח ופי תימא דנדקדק לכו שלא יהא
שם קפא א"כ אמאי כרין מרוסת
כיון דליכא קפא ושמה ברוב ירקות
אין כהם קפא וקמין שמאל ארובא
ונשום סנה דקפא חיישין למיעוטא
וארין מרוסת: **צריך** שיטוי' בטיבול
שני. לא דוקא נקט צניבול עני דהא
עבד ליה צמר המוילא דבעי נטילה
ידים אלא אגב טיבול ראשון נקט
טיבול שני והעטילה נמי גס לזורך
טיבול נאה: **אסוחי** טסה דעתיה
ונגע. מימה מה לרין להא טעמא
חיפוק ליה דנטילה ראשונה לא היטה
לשם קדושה אלא שלא יעמא את
המשקין וי"ל דס"ד דכיון שנטל יועיל
אפילו לנהמא דחולין לא בעי כונה
לכך לרין להא טעמא: **ידי** מצה
יצא ידי טרור **א** יצא. וא"ת כיון
שאין צמור זה מנהו מדרכן ליבטיל
מרור להא מצה דבהדיה וי"ל דלא
שרין ציטול אלא כשנועמן יחד דהו
מבטל טעם אחד את חצירו אבל
כשהם שלמים אפילו יהיה יותר
מחצירו לא מנטל ליה: **מצה** אפי' כ"א
אחד ואחד טרור כו'. נראה דטעמא כד
שיטעוס חיפך לברכה מיד כיון שזאת הברכה היא
לשם חובה אבל בשאר ימות השנה דלין הברכה חובה אין לרין
לנטעוס חיפך לברכה מיד: **למה** עוקרין את השלחן. דוקא שלהן
שהן קטנים אבל שלנו שהן גדולים איכא טורח גדול בעקירתו והגו
לסקל הקערה לנד אחד דליהו כעקרת שלהן ומה שנוהגין לסקל
שני תנשלין בשעת הגבהה כדי שלא יהא נראה כמקדיש קדשים
בתוך וכן יסד ה"ר יוסף בשרו מושך מהקערה שני תנשלין ומגביה
קערה ולימא הא לחמא עניא כו' ולא יתכן דהא דלמר בשר אינו
לרין להגביה היינו בשעה שאומר פסח זה דלא ודאי נראה ככאכל
קדשים: **בדי** שיביר התינוק וישא. כלומר ומתוך כך יבא לישאל
בשאר דברים אבל במה ששאל למה אנו עוקרין השלחן לא יפטר
ממה שמתנה והיהא דלביי לא פ"י הגמ' אלא תתלת שאלות:

רבינו חננאל

צריך נטילה ימים, צריך
לשקועיה משום קפא
כדי שיהיה הקפא
שכחוהו הריק מן החומין
שבתחילת ימי קפא
התולעת בחרוסת
האורח חולעם שבעיקרי
אילנות ואת הקפא שזירק
חיב. ויכושין שבוטין
ושזין (ל) מותרין. סגן
בכנסת אסורין. דאי לא
משקע ליה למה ליה נטילה
ימים. אבריה רב חסדא
לרבנא עוקבא ודרש.
הנטל ידיו בטבול ראשון
צריך שיטול ידיו בטבול
שני, ואמרי למה לי לא
נטילה ימים שניה הא משא
ידיה חדא זימנא, ופרקי'
כיון דמפסיק ביניהו ואמר
אנחתא והלילא, ולמא
מפס דעתיה ונגע במידי
דמטנא, ולכך צריך נטילה
ידים שניה. אמר רבא בלע
מצה יצא בלע מרור לא
יצא. בלע מצה ומרור ידי
מצה יצא ידי מרור לא
יצא. כרכן כסביב ובלען אף
ידי מצה לא יצא. אמר רב
שימי בר אשי מצה ומרור
וחורוסת כפיני כל אחד
ואחד, ואין עוקרין השלחן
אלא לפני מי שאומר
הגדה. רב כהנא אמר כלוהו
לפני מי שאומר הגדה.
ולמה עוקרין השלחן, כדי
שישאלו התנוקות, כי הא
דאבי הוה יתיב קמי
רבא חזא דמגבה פתורא
אמר אבתי לא אכלינן
כו'. רבינו בפרק כיצד
מברכין על הפירות, אמר
רב פפא הבל מורים
בסוס שטניה פרוסה בתוך
שליטה ובוצע מאי טעמא
לחם עני כתיב וקיימא לן
כפני שורא ויהי טוב צריך
לכבוש על שתי ככרות
כשבת רחמי ביה לקטו
לחם משנה, ולכך כפסח
מניח פרוסה בתוך שליטה
ובצוע. ומתברר אפרוסה
ויש אומרים אשליה.
תמא לחם עני לחם
שעונין עליו דברים. פי'
אמר עליו הגדה. מצה זו
שאנו אכילין כו'.

16) חתומהא סס שלמיני
הרי אסורין לן הגרוא ויל'
היה חותין וגי רבט שריע
ליה ודמי הגרוא ויל' צריך
פי' פ"ד ק"ח תמיה לפי זה
ויל'.